

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Інститут зоології імені І. І. Шмальгаузена НАН України
Інститут екології Карпат НАН України
Державний природознавчий музей НАН України
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Шацький національний природний парк
Поморська Академія в Слупську

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ ЗООЛОГІЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ФАУНА УКРАЇНИ НА МЕЖІ ХХ–ХХІ СТ.
СТАН І БІОРІЗНОМАНІТТЯ ЕКОСИСТЕМ
ПРИРОДООХОРОННИХ ТЕРИТОРІЙ»**,
присвяченої 220 річниці від дня народження О. Завадського

м. Львів – смт Шацьк
12–15 вересня 2019 р.

Львів
СПОЛОМ
2019

УДК 574.4:502.4(477.83-21) Шацьк «2019» (063)

Фау 28

«Фауна України на межі ХХ-ХХІ ст. Стан і біорізноманіття екосистем природоохоронних територій», міжнародна зоологічна конференція (2019; Львів).

Міжнародна зоологічна конференція «Фауна України на межі ХХ-ХХІ ст. Стан і біорізноманіття екосистем природоохоронних територій», присвяченої 220 річниці від дня народження О. Завадського, [12-15 вересня 2019] : зб. мат. – Львів : СПОЛОМ, 2019. – 200 с. – У надзаг.: Львівський національний університет імені Івана Франка; Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна; Інститут зоології імені І. І. Шмальгаузена НАН України; Інститут екології Карпат НАН України; Державний природознавчий музей НАН України; Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара; Шацький національний природний парк; Поморська Академія в Слупську. – Бібліогр. в кінці доп.

Уміщено роботи дослідників, які працюють над вивченням екологічного стану довкілля та розв'язанням проблем збереження біорізноманіття й оптимального використання територій природно-заповідного фонду України, зменшення негативних антропогенних впливів і рекреаційного навантаження на природні екосистеми, формуванням національної екомережі. Також сюди увійшли результати наукових досліджень у сфері екології, гідрохімії, гідробіології, токсикології, біологічного різноманіття, охорони і раціонального використання природних ресурсів.

Для екологів, біологів, геологів, географів, працівників лісового господарства, заповідників, національних парків та інших природоохоронних установ.

За достовірність викладених наукових фактів відповідальність несуть автори.

© Львівський національний університет імені Івана Франка, 2019

© Шацький національний природний парк, 2019

ISBN 978-966-919-528-9

© Видавництво "СПОЛОМ", 2019

ЗМІСТ

Назарук К., Царик Й., Шидловський І. ОЛЕКСАНДР ЗАВАДСЬКИЙ – ПРИРОДОДОСЛІДНИК ГАЛИЧИНИ	3
Aleksandrowicz O. <i>LEISTUS RUFOMARGINATUS</i> (COLEOPTERA, CARABIDAE) - EXPANSION OF THE RANGE TO THE EAST	5
Babytskiy A., Bezsmertna O. CORYNOPTERA (DIPTERA, SCIARIDAE) SPECIES DIVERSITY OF UKRAINE	7
Drohvalenko M., Fedorova A., Pustovalova E. <i>PELOPHYLAX ESCULENTUS</i> COMPLEX FROM ISKIV POND: ONE MORE STEP OF LONG-TERM MONITORING	8
Dubovyk O. SPECIES COMPOSITION OF MIXED BIRD FLOCKS IN URBAN GREENERY OF LVTV (UKRAINE) DURING THE NON-BREEDING SEASON	11
Hetmański T. POPULATION SIZE AND PLUMAGE POLYMORPHISM CHANGES OF THE FERAL PIGEON <i>COLUMBA LIVIA</i> IN N POLAND IN THE LAST 20 YEARS	13
Kiosya Ye., Shuba V. NEW RECORDS OF "TERRESTRIAL" TARDIGRADES FROM SIVERSKYI DONETS BASIN (EASTERN UKRAINE) WITH A BRIEF OVERVIEW OF AVAILABLE DATA ON TARDIGRADE BIODIVERSITY OF THIS REGION	15
Kumpanenko A. FUNCTIONAL MORPHOLOGY OF THE STING APPARATUS OF THE REPRESENTATIVES OF MUTILLIDAE AND MYRMOSIDAE FAMILIES (HYMENOPTERA, ACULEATA)	18
Martseniuk N., Martseniuk V. THE PHENOMENON OF METAMORPHOSIS IN FISHES	20
Matveeva Ju., Tukhbatullin A., Tokarskaya N., Puzachenko A., Brandler O. VARIABILITY OF THE MITOCHONDRIAL DNA CONTROL REGION IN THE GREATER MOLE RAT (<i>SPALAX MICROPHTHALMUS</i>)	21
Morhun H., Utevsky S., Son M. MORPHOLOGICAL DIFFERENTIATION OF CORBICULA CLAMS (MOLLUSCA: BIVALVIA) FROM THE LOWER DANUBE	23
Tokarsky V., Grubnik V., Tokarska N., Boldaryev V. THE CURRENT STATE OF BOBAK MARMOT (<i>MARMOTA BOBAK</i> MULLER, 1776) POPULATION ON THE TERRITORY OF 'STRILTSIV'SKY STEPPE'	24
Trokhymchuk R. KARYAKIV YAR POND (KHARKIV OBLAST') GASTROTRICH SPECIES SEASONAL DYNAMICS	25
Ved Pal Singh Deswal. ENVIRONMENTAL EDUCATION AS STEP TOWARDS SUSTAINABLE BIODIVERSITY: GLIMPSES FROM INDIA	26
Андріішин Б., Решетило О., Струс В., Струс Ю., Осієва А.-А., Баландюх Н., Коваль Н., Бабінець В. НЕДАВНІ ЗНАХІДКИ ЗЕМНОВОДНИХ ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ НА ТЕРИТОРІЇ ЗАКАРПАТТЯ	27
Базаєва А., Костенко С. ПАДІННЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ ТА ЗАХОДИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ВУТРА ЄВРОПЕЙСЬКОГО <i>ANGUILLA ANGUILLA</i>	30
Банік М. ТРЕНДИ ЗМІН ЧИСЕЛЬНОСТІ ФОНОВИХ ВИДІВ ПТАХІВ СХИЛІВ З ВИХОДАМИ КРЕЙДИ У НАЦІОНАЛЬНОМУ ПРИРОДНОМУ ПАРКУ «ДВОРІЧАНСЬКИЙ»	32
Бокотей А., Струс Ю., Матейчик В., Сидорук І. ЗАСТОСУВАННЯ ФОТОПАСТОК ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕЛЕКИ ЧОРНОГО (<i>CICONIA NIGRA</i> (L.)) У ШАЦЬКОМУ НПП	34
Бондаренко Г., Сіра О., Дармостук В. КРЕЙДЯНИ ВІДСЛОНЕННЯ ПОБЛИЗУ МІСТА ВОВЧАНСЬК (ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ) ЯК ПЕРСПЕКТИВНІ ТЕРИТОРІЇ СМАРАГДОВОЇ МЕРЕЖІ	37

Брезгунова О., Сінна О. РОЗПОДІЛ ТА ЧИСЕЛЬНІСТЬ ГРАКА І ГАЛКИ У ГНІЗДОВИЙ ПЕРІОД НА ТЕРИТОРІЇ М. ХАРКОВА	39
Варігін О. ВПЛИВ СТОКУ ДНІПРА НА ВИДОВЕ РІЗНОМАНІТТЯ ЧОРНОМОРСЬКОГО УГРУПОВАННЯ ОБРОСТАННЯ	40
Вовченко В., Карташова Я., Перхалюк О. ДИНАМІКА ЧИСЕЛЬНОСТІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПОПУЛЯЦІЯМИ БОБРА РІЧКОВОГО (<i>CASTOR FIBER L.</i>) НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛІСЬКОЇ ЛІСОМИСЛИВСЬКОЇ ЗОНИ УКРАЇНИ	41
Галушка А., Менів Н., Гнатуш С., Іванишин І., Тимчій І., Микитин М., Сакулич Х., Мандзюк Ю. ВЛАСТИВОСТІ ОЛІГОТРОФНИХ МІКРООРГАНІЗМІВ З ПОРОДНИХ ВІДВАЛІВ ВУГІЛЬНИХ ШАХТ ЧЕРВОНОГРАДСЬКОГО ГІРНИЧОПРОМИСЛОВОГО РАЙОНУ	43
Гірна А., Леснік В. НОВІ ЗНАХІДКИ ПАВУКА <i>DOLOMEDES PLANTARIUS CLERCK, 1757</i> НА ВОЛИНСЬКОМУ ПОЛІССІ	44
Гнатина О. ОСІННЯ МІГРАЦІЯ ПЛІСКИ ЖОВТОГОЛОВОЇ (<i>MOTACILA CITREOLA PALLAS, 1776</i>) В ОРНИТОЛОГІЧНОМУ ЗАКАЗНИКУ «ЧОЛГІНСЬКИЙ» (ЗАХІД УКРАЇНИ)	45
Головатюк А. ТВЕРДОКРИЛІ ЛАНДШАФТНОГО ЗАКАЗНИКА «ВІЗИРКА»	
Гончар Г. РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ВИДОВОГО СКЛАДУ ДИКИХ БДЖІЛ (<i>AROIDEA, HYMENOPTERA</i>) М. КИСВА	49
Грижук В., Ренда А., Волков С., Мишковець С., Матейчик В. ОСОБЛИВОСТІ РОЗПОДІЛУ МІДІ У ВОДАХ ОЗЕР ШАЦЬКОЇ ГРУПИ	53
Громова Ю. ЗООПЛАНКТОН НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «ПРИП'ЯТЬ–СТОХІД»	59
Грубник В., Токарський В., Авдєєв А., Бугло Д. РЕІНТРОДУКЦІЯ БАБАКА (<i>MARMOTA BOBAK MULL. 1776</i>) НА ТЕРИТОРІЇ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	61
Девятко Т., Тайкова С. ТИПОВА СЕРІЯ <i>EMBERIZA CITRINELLA SOMOVI AVERIN, 1912</i> , ЯКА ЗБЕРІГАЄТЬСЯ У ФОНДАХ МУЗЕЮ ПРИРОДИ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. В.Н. КАРАЗІНА	63
Дегтяренко О., Антоновський О., Аністратенко В. НОВІ ДАНІ ЩОДО ВИДОВОГО СКЛАДУ МОЛЮСКІВ ШАЦЬКИХ ОЗЕР	64
Дзизюк Н., Дикий І., Квач Ю. УГРУПОВАННЯ ПАРАЗИТІВ РОТАНЯ-ГОЛОВЕШКИ <i>PERSCOTTUS GLENNI</i> – АДВЕНТИВНОГО ВИДУ НА ТЕРИТОРІЇ М. ЛЬВОВА	66
Дикий І., Загородний І. ГОЛОВОНОГІ МОЛЮСКИ В ЖИВЛЕННІ КЛЮЧОВИХ ВИДІВ ТВАРИН АРХІПЕЛАГУ АРГЕНТИНСЬКІ ОСТРОВИ (ЗАХІДНА АНТАРКТИКА)	67
Долинська А., Снісаренко Л., Резанова В., Шабанов Д. ФЕНЕТИЧНІ ДИСТАНЦІЇ МІЖ ПРЕДСТАВНИКАМИ <i>PELOPHYLAX ESCULENTUS COMPLEX</i> НПП «ГОМІЛЬШАНСЬКІ ЛІСИ» ТА ЙОГО ОКОЛИЦЬ	70
Драган Л., Берсан Т., Михайленко Н., Латиш А. ВПЛИВ ШТАМІВ БАКТЕРІЙ <i>BACILLUS (SUBTILIS / LICHENIFORMIS)</i> НА ЦІНОПРОКАРІОТИ У ВОДОЙМАХ В ЛІТНІЙ ПЕРІОД	74
Жижин М., Прядко О., Тимошенко М. НАЦІОНАЛЬНІ ПРИРОДНІ ПАРКИ – НАЙДОСКОНАЛІША ФОРМА ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ	75
Жирякова К. СУЧАСНИЙ СТАН ЗООПЛАНКТОНУ АЗОВСЬКОГО МОРЯ В УМОВАХ ПІДВИЩЕННЯ СОЛОНОСТІ	80
Жовнерчук О., Дудинська А., Романко В. ДО ВИВЧЕННЯ ТЕТРАНІХОВИХ КЛЩІВ (<i>ACARI, TETRANYCHIDAE</i>) ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ	82
Задорожня В. ОСОБЛИВОСТІ МОРФОФІЗІОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ТА ЕРИТРОЦИТАРНОГО ПРОФІЛЮ <i>PELOPHYLAX RIDIBUNDUS (PALLAS, 1771)</i> ЗА ГЕМОПАРАЗИТАРНОЇ ІНВАЗІЇ	85

Іванець О. КОЛЕКЦІЯ CLADOCERA ПРОФЕСОРА БЕНЕДИКТА ДИБОВСЬКОГО В ЕКСПОЗИЦІЇ ГАЛИЦЬКОЇ КРАЙОВОЇ ВИСТАВКИ 1894 РОКУ У ЛЬВОВІ	87
Капрусь І. ХОРОЛОГІЯ РІЗНОМАНІТТЯ ҐРУНТОВИХ ТВАРИН – АКТУАЛЬНИЙ НАПРЯМ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ БІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	89
Когутяк Я. ЗМІНИ БІОРІЗНОМАНІТТЯ ЕКОСИСТЕМИ ДНІСТРОВСЬКОГО ВОДОСХОВИЩА ПІД ВПЛИВОМ АНТРОПОГЕННИХ ЧИННИКІВ	91
Козловський М.П. ЗАРАЖЕННЯ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ СТОВБУРОВИМИ НЕМАТОДАМИ ТА ЙОГО НАСЛІДКИ	97
Колтун І., Хамар І. МАЛАКОФАУНА ВОДОЙМ РІЗНОЇ ТРОФНОСТІ ШАЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ	98
Кравченко М., Шабанов Д. У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТІЙКОСТІ ГЕМІКЛОНАЛЬНИХ ПОПУЛЯЦІЙНИХ СИСТЕМ ЗЕЛЕНИХ ЖАБ БЕРУТЬ УЧАСТЬ НАРАЗІ НЕВІДОМІ ЧИННИКИ	101
Кремпа К., Савицька О. ФЕНОЛОГІЯ ТРИТОНІВ ШТУЧНИХ ВОДОЙМ М. ЛЬВОВА	104
Леснік В., Хамар І. ПРОБЛЕМА ЦЕРКАРІОЗНОГО ДЕРМАТИТУ НА ОЗЕРАХ ПІСОЧНЕ ТА СВІТЯЗЬ	106
Марискевич О., Шпаківська І., Башта А.-Т., Канарський Ю., Данилюк К. СУЧАСНИЙ СТАН БІОРІЗНОМАНІТТЯ НПП БОЙКІВЩИНА (УКРАЇНСЬКІ КАРПАТИ)	107
Матвєєв М., Тарасенко М. РІДКІСНІ ВИДИ ПТАХІВ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «МАЛЕ ПОЛІССЯ»	109
Мацко Є., Кіюся Є. НОВІ ЗНАХІДКИ ТИХОХОДІВ (TARDIGRADA) У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	112
Мезінов О. ЗНАЧЕННЯ КОМПЛЕКСУ ШТУЧНИХ ВОДОЙМ ЗООПАРКУ «АСКАНІЯ-НОВА» ДЛЯ ПТАХІВ ВОДНО-БОЛОТНОГО КОМПЛЕКСУ	114
Мерзлякін І., Зубатов Ю. ВЕСНЯНО-ЛІТНІ ЗУСТРІЧІ СІРОГО СОРОКОПУДА <i>LANTUS EXCUBITOR</i> НА ПІВДНІ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ (ПІВНІЧНО-СХІДНА УКРАЇНА)	119
Митяй І., Шатковська О. ВЗАСМОЗВ'ЯЗОК ФОРМИ ПТАШИНИХ ЯЄЦЬ ІЗ ПРОЦЕСОМ ІНКУБАЦІЇ В РІЗНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ УМОВАХ	120
Мокрий В., Мороз О., Петрушка І., Казимира І., Гречаник Р., Гречух Т., Томін В., Камінська А. ФЛУОРЕСЦЕНТНИЙ МОНІТОРИНГ ПІДЛІСКОВИХ ВИДІВ У ЛІСОСТАНАХ ДІБРОВ ПРИРОДНОГО ЗАПОВІДНИКА «МЕДОБОРИ»	126
Назаренко В., Пучков О., Комаромі Н. ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ СЕЗОННИХ ЗМІН КУРКУЛІОНОЇДНИХ ЖУКІВ (COLEOPTERA, CURCULIONOIDEA) ГЕРПЕТОБІО УРБОЦЕНОЗІВ М. ХАРКОВА	128
Ніколенко Н., Гаркуша І. ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ СЕЗОННИХ ЗМІН ЧИСЕЛЬНОСТІ ЖУКІВ-ТУРУНІВ (COLEOPTERA, SARAVIDAE) УРБОЦЕНОЗІВ М. ХАРКОВА	129
Папська Т., Мишак О., Звір Г., Мороз О. ОКИСНЕННЯ НІТРИТ-ІОНІВ ФОТОТРОФНИМИ ПУРПУРОВИМИ СІРКОБАКТЕРІЯМИ ЗА ВПЛИВУ НЕОРГАНІЧНИХ ЗАБРУДНЮВАЧІВ	130
Перетятко Т., Кордупель Н. РОЛЬ СУЛЬФАТВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ БАКТЕРІЙ, ВИДІЛЕНИХ ІЗ РІЗНИХ БІОТОПІВ, У ДЕТОКСИКАЦІЇ ВОДНОГО СЕРЕДОВИЩА ВІД ЗАБРУДНЮВАЧІВ ОРГАНІЧНОЇ ТА НЕОРГАНІЧНОЇ ПРИРОДИ	132
Пісоцька В., Бондаренко Н., Самойлова М. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОРНІТОКОМПЛЕКСІВ БАЙРАЧНИХ ЛІСІВ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	133
Поліщук А., Кіюся Є. НОВІ ЗНАХІДКИ ТИХОХОДІВ (TARDIGRADA) У ПІВДЕННІЙ УКРАЇНІ	135

Пучков О.В., Бачинська Я.О., Комаромі Н.А, Гаркуша І.А. ГЕРПЕТОБІОНТНІ ЖУКИ-САПРОФАГИ (INSECTA: COLEOPTERA) УРБОЦЕНОЗІВ (НА ПРИКЛАДІ М. ХАРКОВА)	136
Романюк Л., Загородний І., Назарук К. ЖИВЛЕННЯ СОВИ ВУХАТОЇ (<i>ASIO OTUS</i>) НА ТЕРИТОРІЇ МАЛОГО ПОЛІССЯ	138
Савченко Г., Ронкін В. КОЛИВАННЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ МІКРОМАМАЛІЙ НПП «ДВОРІЧАНСЬКИЙ» ТА РЛП «ВЕЛИКОБУРЛУЦЬКИЙ СТЕП» (ХАРКІВСЬКА ОБЛ.)	139
Сеник М., Ільчук В., Гедзюк В. ОСОБЛИВОСТІ ГНІЗДУВАННЯ СОРОКИ (<i>PICA PICA LINNAEUS</i> , 1758) НА ЗАХОДІ УКРАЇНИ	140
Ситник Ю., Борисова О., Щербак С. ІХТІОЛОГІЧНО-БОТАНІЧНИЙ ЗАКАЗНИК «ОЗЕРО ВЕРБНЕ» (м. КИЇВ): СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ	145
Ситник Ю., Гушин В., Матейчик В., Сінчук М. ДО ПИТАННЯ ПРО НАСЛІДКИ ІНТРОДУКЦІЇ ДЕЯКИХ ВИДІВ РИБИ У ГІДРОЕКОСИСТЕМУ ШАЦЬКИХ ОЗЕР: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ	149
Скирпан І., Питель С. ДИКІ БДЖОЛИНИ (HYMENOPTERA, APOIDEA) М. ЛЬВОВА	152
Стадніченко С. МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ TROSSULUS-ПОДІБНИХ МІДІЙ ЧОРНОГО МОРЯ	153
Станкевич-Волосянчук О. ЗООГЕОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ ОРНІТОФАУНИ М. УЖГОРОДА	156
Сусуловська С., Сусуловський А. ФАУНА НЕМАТОД РОДИНИ LONGIDORIDAE (NEMATODA: DORYLAIMIDA) ЗАХОДУ УКРАЇНИ	158
Тайкова С., Девятко Т. ТИПОВІ СЕРІЇ <i>PICA PICA</i> KOT GAVRILENKO, 1929 ТА <i>CYNCHRAMUS SCHOENICLUS PEREVERSIEVI</i> GAVRILENKO, 1917, ЯКІ ЗБЕРІГАЮТЬСЯ У ФОНДАХ МУЗЕЮ ПРИРОДИ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. В. Н. КАРАЗІНА	159
Тайкова С., Ключко Г. ДИПТАЛІЗАЦІЯ ТА МОРФОМЕТРИЧНИЙ АНАЛІЗ ТИПОВИХ СЕРІЙ ПТАХІВ У КОЛЕКЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО НАУКОВО-ПРИРОДНИЧОГО МУЗЕЮ НАН УКРАЇНИ	161
Тайкова С., Ключко Г. ОРНІТОЛОГІЧНА КОЛЕКЦІЯ О. О. БРАУНЕРА У ФОНДАХ НАЦІОНАЛЬНОГО НАУКОВО-ПРИРОДНИЧОГО МУЗЕЮ НАН УКРАЇНИ	162
Терехова В. ІНВАЗИВНІ ВИДИ ДЕНДРОФІЛЬНИХ ЖУКІВ (COLEOPTERA) У ЛІВОБЕРЕЖНОМУ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	163
Титюк О., Степанюк Я. МОРФОГЕНЕЗ ОРГАНА НЮХУ АНЦИСТРУСА ЗВИЧАЙНОГО <i>ANCISTRUS DOLICHOPTERUS</i>	165
Токарський В. БАБАК СТЕПОВИЙ (<i>MARMOTA VOBAC</i> MULL. 1776) В УКРАЇНИ	168
Федяй І., Маркіна Т. НАПІВТВЕРДОКРИЛІ ІНФРАРЯДУ СІМСОМОРНА (HETEROPTERA) УРБОЦЕНОЗІВ М. ХАРКОВА	170
Царик І., Яворницький В. ҐРУНТОВІ БЕЗХРЕБЕТНІ ЯК ПРИКЛАД ЕКОСИСТЕМНИХ ІНЖЕНЕРІВ	172
Царик Й. ІСТОРІЯ ЗООЛОГІЇ В ЛНУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА: СУЧАСНИЙ СТАН, ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ РОЗВИТКУ	173
Царик Й., Царик І. ЕТОЛОГІЯ І ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОТИЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ	175
Чаплігіна А., Книш М., Надточій Г., Савинська Н., Юзик Д., Чебiтько О., Жадько Д., Гусар К., Сороковенко Р., Халепа Р., Літвін Л., Марченякова Н., Станкевич О., Черних К., Ямпольць А. ДОСВІД ВИВЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ГНІЗДУВАННЯ ПТАХІВ У ШТУЧНИХ ГНІЗДІВЛЯХ В УМОВАХ ПІВНІЧНОГО СХОДУ УКРАЇНИ	176

Чаплигіна А., Надточій Г., Литвиненко С., Євтушенко Г., Руденко В., Гусар К., Сороковенко Р., Жадько Д., Чован О., Руденко А., Кальченко А., Савинська Н. ДОСЛІДЖЕННЯ ОРНИТОФАУНИ ОСТРОВА ДЖАРИЛГАЧ	179
Чернобай Ю. ЯВИЩЕ ФРАГМЕНТАЦІЇ ПРИРОДНИХ УГРУПОВАНЬ У СТОСУНКУ ДО ПРОЦЕСУ КОЕВОЛЮЦІЇ	181
Шатровський О. ДО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ НОМЕНКЛАТУРИ АРЕАЛІВ НА ПРИКЛАДІ ТВЕРДОКРИЛИХ КОМАХ ІЗ НАДРОДИНИ ВОДОЛЮБОВИХ (COLEOPTERA: HYDRORHILOIDEA)	183
Шидловський І., Струс Ю., Матейчик В. СПОСТЕРЕЖЕННЯ РЕГІОНАЛЬНО РІДКІСНИХ ТА ЧЕРВОНОКНИЖНИХ ВИДІВ ПТАХІВ НА ТЕРИТОРІЇ ШАЦЬКОГО НПП	185
Шипшина Л. ДО ВИВЧЕНОСТІ СУЧАСНОГО СТАНУ ПОПУЛЯЦІЇ МАРТИНА ЗВИЧАЙНОГО (<i>LARUS RIDIBUNDUS</i>) НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ	188
Штик О., Мамчур З. ПОШИРЕННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ <i>SYLVAEMUS</i> В УГРУПОВАННЯХ МИШОПОДІБНИХ ГРИЗУНІВ УРОЧИЩА ЧЕРВОНЕ (НПП «ДНІСТРОВСЬКИЙ КАНЬЙОН»)	189
Шуба В., Кюся Є. ПЕРШІ ЗНАХІДКИ ТИХОХОДІВ (TARDIGRADA) У ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	190
Яценко П., Корусь М., Матейчик В., Турич В. АЛОХТОННІ ВИДИ РОСЛИН ЯК КОМПОНЕНТ БІОРИЗНОМАНІТТЯ В ЕКОСИСТЕМАХ ШАЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ ТА ЇХНЯ УЧАСТЬ У ПРОЦЕСАХ СИЛЬВАТИЗАЦІЇ УГІДЬ	192

Азовському морю. Протягом кількох років динаміка розвитку зоопланктонної спільноти стабілізувалася та навіть почала зростати завдяки видам-вселенцям *A. tonsa* та *O. davisae*. Але з 2014 р., коли солоність стійко перейшла відмітку 14 ‰, у морі ресстрували значну кількість великих медуз аурелію та корнероат, які також здатні виїдати зоопланктон (Дацьк, 2013, Шиганова, 2009). До того ж ці желетілі не мають ворогів у Азовському морі, а постійні течії та підвищена вітрова активність сприяють поширенню їх по акваторії.

Таким чином, розвиток зоопланктону в Азовському морі залежить від коливань солоності як від фактора стримування або розповсюдження видів, що активно живляться пелагічними безхребетними. За зниження солоності зникнуть хижі медузи *Aurelia aurita* та *Rhizostoma pulmo*, але виникнуть несприятливі умови для існування реброплава *B. ovate*, який є стримуючим фактором для розвитку *M. leidyi*. Підвищення солоності разом із високими літніми температурами, які є в останні роки, сприяють подальшому розвитку медуз. Діапазон солоності, який буде комфортним для берое, але ще замалим для аурелії та корнероту, становить 11–13 ‰. На сучасному етапі складно прогнозувати терміни подальшого зростання або стабілізації солоності, тому ми можемо тільки фіксувати погіршення умов для розвитку харчової бази планктонофагів і молоді риб.

1. Гребневик *Mnemiopsis leidyi* (A. Agassiz) в Азовском и Черном морях: биология и последствия вселения / под научн. ред. д.б.н., проф. С.П. Воловика. Ростов-на-Дону: БКИ, 2000. 500 с.

2. Дацьк Н.А., Финенко Г.А., Аболмасова Г.И. Желетельный зоопланктон в прибрежных и открытых районах Черного моря в весенний период 2013 г // Гидробиологический журнал. 2015. Т. 51, № 5. С. 29–39.

3. Дашкевич Л.В., Бердников С.В. Климатические изменения в бассейне Азовского моря в период 1950–2014 гг. // Экология, экономика, информатика: сб. статей в 3 т. Т. 1. Системный анализ и моделирование экономических и экологических систем. Ростов-на-Дону: Изд-во Южного федерального университета, 2015. С. 101–109.

4. Шиганова Т.А. Чужеродные виды в экосистемах южных внутренних морей Евразии: автореф. дис. ... д-ра. биол. наук. М., 2009. 57 с.

ДО ВИВЧЕННЯ ТЕТРАНІХОВИХ КЛІЩІВ (ACARI, TETRANYCHIDAE) ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

¹Жовнерчук О., ²Дудинська А., ²Романко В.

¹Інститут зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України, Київ, Україна

²Ужгородський національний університет, Ужгород, Україна

e-mail: olya@izan.kiev.ua

O. Zhovnerchuk, A. Dudynska, V. Romanko. TO THE STUDY OF THE TETRANYCHID MITES (ACARI, TETRANYCHIDAE) IN THE TRANSCARPATHIAN REGION (UKRAINE). We found 19 species of tetranychid mites, which belong to 10 genera. We collected them on 24 different host plant species. *Schizotetranychus beckeri* Wainstein, 1958 is recorded in the Ukrainian fauna for the first time. The distribution of tetranychid species in different altitudinal zones of Transcarpathian region is discussed.

Keywords: Acari, spider mites, biodiversity, new species, record

Вивченню практично важливої групи рослиноїдних кліщів родини Tetranychidae на території Закарпатської області донедавна була присвячена лише одна публікація (Путрашик, 2011). У зв'язку із малоінформативністю наявних даних ми розпочали у 2016 р. дослідження видового різноманіття й екологічних особливостей тетраніхид на зазначеній території (Жовнерчук, Дудинська, 2017).

Зразки кліщів збирали впродовж червня-липня 2016–2017 рр. методом струшування на чорну поверхню з подальшим збором тонкою щіточкою, фіксували у 70 % етанолі та монтували у середовищі Хойера. Види визначали за допомогою фазово-контрастного мікроскопа Ортиса В-350. Усі зразки зберігаються в колекціях Інституту зоології ім. Шмальгаузена НАН України (Київ).

Збір тетраніхид проводили у природних біотопах різних висотних поясів Закарпаття, вуличних і паркових насадженнях міста Ужгород. Основні точки збору матеріалу наведено нижче.

Великобerezнянський район: смт Великий Березний (48°54'50.46" N, 22°27'27.02" E, 267 м).

Міжгірський район: с. Колочава (48°24'53.26" N, 23°40'59.90" E, 549 м); Синевір (48°28'53.01" N, 23°37'16.18" E, 641 м).

Перечинський район: с. Турї Ремети (48°42'53.15" N, 22°36'16.90" E, 234 м).

Рахівський район: Карпатський біосферний заповідник (48°01'32.55" N, 24°09'56.83" E, 461 м); Черногірський масив (48°11'34.54" N, 24°18'29.78" E, 837 м.); Свидовецький масив (48°12'48.23" N, 24°17'58.42" E, 882 м.); Кузій-Требушанський (47°58'48.32" N, 24°10'28.23" E, 965 м.).

Ужгородський район: с. Невицьке (48°40'46.56" N, 22°24'26.94" E, 192 м.); турбаза "Скалка" (48°41'40.31" N, 22°25'53.21" E, 162 м.); с. Малі Геївці (48°30'01.42" N, 22°18'00.91" E, 102 м.); м. Ужгород (48°37'25.29" N, 22°16'10.99" E, 114 м.).

У зв'язку з тим, що у Закарпатті клімат якогось певного району визначається, передусім, його положенням щодо рівня моря і висотною поясністю, для аналізу даних ми прийняли умовний розподіл місць збору матеріалу на три пояси: 1) рівнинний – до 150 м н. р. м.; 2) передгірський – від 150 до 250 м н. р. м.; 3) гірський – від 250 м н. р. м. і вище.

У природних та урбанізованих біотопах різних висотних поясів Закарпаття виявлено 19 видів тетраніхових кліщів, один із яких – *Schizotetranychus beckeri* Wainstein, 1958 – відмічений у фауні України вперше (див. таблицю).

Видовий склад і розподіл тетраніхових кліщів у Закарпатській області
Species composition and distribution of tetranychid mites in different altitudinal zones of
Transcarpathian region

Вид кліща	Кормові рослини	Рівнинний пояс	Передгірський пояс	Гірський пояс
Bryobiinae Berlese, 1913				
	<i>Eupatorium cannabinum</i>			+
<i>Bryobia lagodechiana</i> Reck, 1953	<i>Melilotus officinalis</i>			+
	<i>Prunus avium</i> , <i>Prunus cerasifera</i> , <i>Crataegus</i>	+		

	sp., <i>Malus</i> sp., <i>Chaenomeles speciosa</i>			
<i>Bryobia ulmophila</i> Reck, 1947	<i>Ulmus</i> sp.		+	
<i>Tetranychopsis horridus</i> (Canestrini et Fanzago, 1875)	<i>Acer</i> sp., <i>Corylus avellana</i>	+	+	
<i>Amphitetranynchus viennensis</i> (Zacher, 1920)	<i>Malus</i> sp., <i>Pyrus</i> sp., <i>Prunus avium</i>		+	+
<i>Eotetranychus carpini</i> (Oudemans, 1905)	<i>Carpinus</i> sp., <i>Alnus</i> sp.		+	+
<i>Eotetranychus colurnae</i> Mitrofanov, 1977	<i>Corylus avellana</i>		+	
<i>Eurytetranychus buxi</i> (Garman, 1935)	<i>Buxus</i> sp.	+		
<i>Eurytetranychus furcisetus</i> Wainstein, 1956	<i>Picea</i> sp.		+	+
<i>Neotetranychus rubi</i> Tragardh, 1915	<i>Rubus</i> sp.			+
<i>Oligonychus karamatus</i> (Ehara, 1956)	<i>Larix</i> sp.	+		+
<i>Oligonychus piceae</i> (Reck, 1953)	<i>Picea</i> sp.			+
<i>Oligonychus ununguis</i> (Jacobi, 1905)	<i>Picea</i> sp., <i>Pinus</i> sp.	+	+	+
<i>Panonychus ulmi</i> (Koch, 1836)	<i>Carpinus</i> sp., <i>Alnus</i> sp., <i>Alnus incana</i> , <i>Ulmus</i> sp., <i>Eupatorium cannabinum</i>		+	+
<i>Schizotetranychus beckeri</i> Wainstein, 1958	<i>Poaceae</i>	+		
<i>Schizotetranychus garmani</i> Pritchard et Baker, 1955	<i>Salix</i> sp.			+
<i>Schizotetranychus schizopus</i> (Zacher, 1913)	<i>Salix</i> sp.		+	+
<i>Tetranychus przhewalskii</i> (Reck, 1956)	<i>Elitrigia repens</i>	+		
<i>Tetranychus turkestanii</i> (Ugarov et Nikolskii, 1937)	<i>Agrimonia eupatoria</i>	+		
<i>Tetranychus urticae</i> Koch, 1836	<i>Galeopsis speciosa</i>			+

Більшість видів Tetranychidae знайдена у гірському поясі, переважно на грабі, в'язі, вільсі, вербі та хвойних породах дерев. Нерідко на одній рослині відмічали співіснування двох різних видів шкідників. Крім того, що тетраніхіди виявляють виражену приуроченість до кормових рослин, вони ще й надають перевагу певним режимам температури і вологості, як, наприклад, вид-монофаг *N. rubi*, виявлений лише у високогір'ї. У різних висотних поясах одні й ті ж види рослин пошкоджують різні види шкідників. Так, на рослинах роду *Salix* у передгір'ї частіше трапляється кліщ виду *S. schizopus*, тоді як у гірських районах переважає *S. garmani*. Широкий поліфаг – вид *P. ulmi*, відомий в усіх природних зонах України, переважно як шкідник плодівих насаджень, на Закарпатті часто трапляється на букові, грабі та вільсі вздовж річок, що підтверджує тяжіння даного виду до умов підвищеної вологості (Акімов, 1993). Ще два види кліщів-поліфагів, які є звичайними для усієї території України,

однак надають перевагу більш аридним умовам існування (*A. viennensis* та *T. urticae*), траплялися у високогір'ях зрідка й незначній кількості, більш шкодочинними вони є у насадженнях урбанізованих ландшафтів. Хвойні породи в усіх зонах пошкоджуються видом *O. ununguis* та часто видами *E. furcisetus* і *O. karamatus*, перші два з яких успішно співіснують і у деяких випадках спричинюють значне побуріння хвої молодих дерев.

1. *Акимов И.А.* Распространение тетранихондных клещей и зоны их наибольшей вредоносности на Украине / И.А. Акимов, А.Н. Войтенко, С.Г. Погребняк // Вестник зоологи. 1993. Т. 1. С. 49–52.

2. *Жовнерчук О.В.* Перші спроби та перспективи дослідження тетранихових кліщів (Acari, Tetranychidae) на території Українських Карпат / О.В. Жовнерчук, А.Т. Дудинська // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 15-й річниці НПП «Гуцульщина» (8–9 червня 2017 р.). Косів, 2017 р. С. 64–69.

3. *Путрашик А.В.* Дослідження видового складу тетранихових кліщів (Trombidiformes, Tetranychidae) вуличних і природних біотопів Закарпаття / А.В. Путрашик // Науковий вісник УжНУ. Серія: Біологія. 2011. Вип. 30. С. 95–97.

ОСОБЛИВОСТІ МОРФОФІЗІОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ТА ЕРИТРОЦИТАРНОГО ПРОФІЛЮ *PELOPHYLAX RIDIBUNDUS* (PALLAS, 1771) ЗА ГЕМОПАРАЗИТАРНОЇ ІНВАЗІЇ

Задорожня В.

*Запорізький національний університет, Запоріжжя, Україна
e-mail: zadorovic@gmail.com*

V. Zadorozhnyia. *PELOPHYLAX RIDIBUNDUS* (PALLAS, 1771) MORPHO-PHYSIOLOGICAL INDICES AND ERYTHROCYTIC PROFILE PECULIARITIES AT HAEMOPARASITIC INVASION. 67 specimens of marsh frog *Pelophylax ridibundus* (Pallas, 1771) were sampled in Khortytsya island (Zaporizhzhia). As a result, intracellular parasites *Hepatozoon* Miller, 1908 (Adeleorina), *Dactylosoma* Labbe, 1894 (Dactylosomatidae), *Lankesterella minima* Chaussat, 1850 (Lankesterellidae); and extracellular, *Trypanosoma* Gruby, 1843 (Trypanosomatidae), as well as larval nematodes, microfilarias (Filariata) were identified. Morpho-physiological indices of studied frogs were significantly depended on the parasite community structure. Possibly, it indicates that invasion triggers compensative reactions as adaptation to save respiratory function of the blood.

Keywords: haemoparasitic invasion, morpho-physiological indices, blood respiratory function

Паразитизм як біологічне явище широко розповсюджений у природі й досить різноманітний. Кров'яні паразити вражають представників усіх систематичних класів – від риб до ссавців. Амфібії, завдяки специфічним особливостям свого онтогенезу, є сполучною ланкою між водними і наземними екосистемами. Вплив гемопаразитів на організм амфібій вивчений недостатньо. Оцінку функціонального стану організму можна проводити за різними параметрами. За гематологічними показниками, зокрема еритроцитарного профілю, можна оцінити дихальну функцію крові, а морфофізіологічні індекси відбивають загальний стан організму. Адаптація гемопоетичної системи й особливості морфофізіологічних індексів безхвостих амфібій в умовах природної гемопаразитарної інвазії невідомі.